

Innst. 299 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 63 L (2015–2016)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnetrygdloven (barnetrygd ved opphold i utlandet)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Foreldre kan i dag motta barnetrygd ved utenlandsopphold som ikke er ment å vare mer enn seks måneder. Fra og med 1. januar 2007 ble grensen redusert fra tolv måneder til seks måneder. Regjeringen foreslår nå å senke denne grensen ytterligere, til tre måneder.

Forslaget gjelder alle barn i barnetrygdalder. Et særlig viktig motiv bak forslaget er å bidra til mindre langvarig skolefravær som skyldes utenlandsopphold, og slik fremme integrering.

1.2 Departementets vurderinger og forslag

1.2.1 Innstramming i retten til barnetrygd

Forslaget om innstramming i retten til barnetrygd ved utenlandsopphold er et tiltak mot langtidsfravær fra skolen på grunn av utenlandsopphold. Begrunnelsen er først og fremst hensynet til integrering av barn med annet morsmål enn norsk. Skolebarn som i lengre perioder sendes ut av landet, mister verdifull undervisningstid og tilknytning til sitt norske miljø. Foreldre står fritt til å velge utdanningsløp for sitt barn. Utenlandsopphold kan være positivt, men for enkelte barn kan en utflytting fra kjente omgivelser, samt returen til norsk skole, være problematisk. Det er ikke et stort antall barn dette gjelder, men for de barna det gjelder kan det være alvorlig. Departemen-

tet mener at de positive virkningene av det foreslåtte tiltaket, nemlig integrering av barn, veier tyngre enn ulempene for dem som måtte berøres økonomisk av en innstramming. Rimelighetshensyn tilsier også at foreldre ikke skal kunne belage seg på utbetaling av barnetrygd når de oppholder seg utenfor Norges grenser over lengre perioder. Ved flytting tilbake til Norge vil retten til barnetrygd gjenoppstå, så sant lovens øvrige vilkår er oppfylt.

Oslo kommune og Drammen kommune har bedt regjeringen om hjelp til å begrense langvarig skolefravær. De to kommunene mener de har begrenset handlingsrom til å gripe fatt i problemstillingen på egen hånd, og at eksisterende sanksjonsmidler ikke fungerer tilfredsstillende.

Det er pekt på at opplæringslova § 2-1 femte ledd gir adgang til å gi bøter til foreldre hvis en elev har fravær fra den pliktige opplæringen uten å ha rett til det. Et alternativ kunne da være å bruke denne adgangen mer aktivt ved uønsket fravær. Men skoleplikten etter opplæringslova inntreder først fra det tidspunktet da det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i Norge i mer enn tre måneder, jf. opplæringslova § 2-1. I dette ligger det at foreldre som bor i Norge står fritt til å flytte til utlandet. Opplæringslova vil således ikke være et godt verktøy for å få bukt med langtidsfravær.

Innstramming i retten til barnetrygd ved opphold i utlandet er et mer egnet virkemiddel. Skolefravær kan også ha andre årsaker enn utenlandsopphold. Et system med innstramming i barnetrygden knyttet direkte opp mot fravær fra skolen, vil være vanskelig å gjennomføre i praksis. Siden langvarig fravær fra skolen ofte har sammenheng med utenlandsopphold, foreslår departementet i stedet å redusere antall måneder foreldre kan motta barnetrygd ved opphold i utlandet.

Noen høringsinstanser har spilt inn at departementet ikke har tilstrekkelig godt tallmateriale til å begrunne denne lovendringen. Det er vanskelig å si med sikkerhet hvordan den foreslåtte innstrammingen vil påvirke omfanget av barns skolefravær. Barnetrygden er imidlertid et økonomisk argument som kan ha betydning for foreldres avgjørelse om å dra til utlandet og om varigheten av utenlandsopphold.

Departementet har vurdert innstramming av utenlandsregelen fra dagens seks måneder ned til én måned. Jo lavere terskelen for fravær settes, desto høyere vil den administrative belastningen på Arbeids- og velferdsetaten bli i form av behandling av unntakssøknader. I tillegg vil det være større risiko for feilutbetalinger og for misbruk. Tatt i betraktning skoleferiens lengde, og den administrative belastningen en strammere regel vil medføre, har departementet falt ned på tre måneder.

Forslaget til innstramming i regelverket vil gjelde generelt for barn på alle alderstrinn, også barn under skolealder, og selv om barnet har lovlig fravær fra skolen. Departementet mener det er rimelig at barnetrygden ikke opprettholdes under langvarige utenlandsopphold, uavhengig av om utenlandsoppholdet medfører skolefravær. Grensen på tre måneder sammenfaller også med grensen for rett til kontantstøtte ved utenlandsopphold. Etter departementets vurdering er det fornuftig at grensene er like for to ytelser som er så nært beslektet. Siden en tremånedersgrense vil sammenfalle med grensen for eksport av kontantstøtte, vil det være lettere å administrere enn hvis grensene er ulike.

Alternativet til den generelle regelen departementet har foreslått, ville være en mer finmasket regel med flere vilkår og unntak. Dette ville være mer administrativt krevende for Nav. Departementets forslag er en retts teknisk enkel regel som ikke skal gi vesentlig merarbeid for Nav.

Departementet har vurdert forholdet til barnekonvensjonen artikkel 26 og 27, og funnet at forslaget ikke kommer i strid med disse rettighetene. Staten har relativt stor frihet under konvensjonen til å endre vilkårene for lovbestemte trygdeytelser, forutsatt at endringene ikke særlig rammer enkelte grupper. En innstramming i retten til barnetrygd ved utenlandsopphold anses å være innenfor statens handlefrihet under konvensjonen.

Heller ikke Grunnloven § 104 tredje ledd andre punktum anses å stå i veien for en slik endring.

Departementets forslag om å redusere antall måneder foreldre kan motta barnetrygd ved utenlandsopphold fra seks til tre, har fått støtte fra omtrent to tredeler av de høringsinstansene som har uttalt seg. Etter departementets syn har høringen gitt klar støtte til å gå videre med forslaget.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at forslaget ikke vil medføre vesentlige økonomiske eller administrative kostnader for Nav. Forslaget medfører ikke behov for økt driftsbevilgning til Nav. Antallet personer endringen vil omfatte antas å være få.

Det er ikke mulig å anslå om forslaget vil føre til besparelser av betydning for stønadsbudsjettet.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, Jorid Holstad Nordmelan og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Laila Marie Reiertsen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til at formålet med innstrammingene i adgangen til å oppholde seg i utlandet og samtidig motta barnetrygd er å hindre langvarig skolefravær, samt fremme integrering. Komiteen støtter derfor endringene. Komiteen peker på at Stortinget vedtok endringer i andre stønader til enslige forsørgere med samme formål våren 2015. Komiteen vektlegger at innstrammingene ikke vil gjelde ved utenlandsopphold som følge av studier eller arbeid.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen i proposisjonen angir at regjeringens forslag til innstramming i regelverket vil gjelde generelt for barn på alle alderstrinn, også barn under skolealder. Dette medlem viser videre til at et særlig viktig motiv bak forslaget er å bidra til mindre langvarig skolefravær som skyldes utenlandsopphold, og slik fremme integrering.

Dette medlem merker seg at flere instanser påpeker at forslaget kan slå urimelig ut for barn under skolepliktig alder. Dette medlem er enig i at det er vanskelig å se noen begrunnelse for at det skal innstrammes også når barna er under skolealder. Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) påpeker blant annet i sin uttalelse:

«For kvinner med unge barn for eksempel i fødselspermisjon kan det være aktuelt å besøke slektninger. Dette gjelder både kvinner som har familie i Norge og i utlandet. Det er ikke spesifisert i høringsnotatet hvorfor man ønsker å stramme inn retten til barnetrygd før skolealder.»

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 4 tredje ledd første og annet punktum lyde:

«Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn tre måneder, regnes barn i skolepliktig alder fortsatt som bosatt her. Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn seks måneder, regnes barn under skolepliktig alder fortsatt som bosatt her.»

Nåværende § 4 tredje ledd annet punktum blir nytt tredje punktum.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 4 tredje ledd første og annet punktum lyde:

Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn tre måneder, regnes barn i skolepliktig alder fortsatt som bosatt her. Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn seks måneder, regnes barn under skolepliktig alder fortsatt som bosatt her.

Nåværende § 4 tredje ledd annet punktum blir nytt tredje punktum.

4. Komiteens tilråding

Komiteen viser til proposisjonen og sine merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i barnetrygdloven
(barnetrygd ved opphold i utlandet)

I

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 4 tredje ledd første punktum lyde:

Ved midlertidig fravær fra Norge som ikke varer mer enn tre måneder, regnes barnet fortsatt som bosatt her.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 19. mai 2016

Svein Harberg

leder

Anette Trettebergstuen

ordfører

